

Špela Borko

PREGLED RAZISKAV V SISTEMU RENEJEVO BREZNO – P4

V prav posebno veselje mi je bilo napisati naslov tega prispevka. V prejšnjem Glasu podzemlja (2019) sem poročala: »Prebudilo se je tudi Renejevo brezno in vsi z nestrpnostjo pričakujemo spojitve v Sistem JOZL«. In tu ga imamo, čeprav verjetno mnogi niso zares verjeli vanj. Pa pogledjmo, kaj se je od zadnjega zapisa spremenilo tam spodaj.

V letu 2019 je v jami raziskovalo 13 ekip na 8 akcijah ali odpravah, na katerih je sodelovalo 25 jamarjev. Večina akcij je bila večdnevni. Prvi dve ekipi sta v smeri proti Renejevemu breznu raziskovali že pred poletnim taborom. V dolino so sporočili neprijetno novico: strela je scvrta kabel jamskega telefona. Nato se je na taboru zgodila povezava, odkritje Kolektorčka v P4 na globini nekaj čez 1090 m in odkritje 200 m novih rogov proti jugu (torej proti Mali Boki). Tri enodnevne ekipe so preopremile dotrajane vrvi in menjale kabel, ki je bil na srečo poškodovan le v zgornjih 200 m jame, ter na mestih, kjer smo z navitjem ostankov kabla naredili tuljave. Konec oktobra je sledila ženska odprava, nato pa še novoletni crescendo s kar 17 jamarji in jamarkami v sistemu naenkrat.

Z raziskovanjem in dokumentiranjem stranskih odcefov se počasi kristalizira širša slika morfologije sistema. Zgornji deli obeh jam so večinoma brezna, do nadmorske višine 1260 m, kjer se pojavijo prvi vodoravni fosilni rovi. Sledi vsaj 100 višinskih metrov večetažnih fosilcev. Kjer jih sekajo brezna, lahko v P4 preidemo še nižje, vse do nadmorske višine nekaj pod 1100 m, kjer praviloma naletimo na horizontalen tok vode, ki teče proti severu, vse do Infinituma. Pod velikanskim podorom pridemo do tektonskega preloma S-J, ki na kratki razdalji zbere veliko pritokov. Po dobrih 200 m Kolektorček prekine kratek podor, skozi katerega smo se prekopali v popolnoma drugačen rov: star freatik, širok 15 m, s sifonom lpanemo, ki izginja v neznane globine. Prvo jezero je dolgo 35 m, dna ni moč videti. Po 20 m dolgem prehodu po suhem se preliva v naslednje, krajše (25 m) in plitvejše jezero. Rov se tu nadaljuje pod vodo, suhega nadaljevanja ni. Iz prvega jezera se izliva mnogo več vode, kot je vanj priteče, zato sumimo na povezavo s Copacabano, tj. sifonom v Renejevem breznu. Jezero je najgloblja točka P4. Na skrajnem jugovzhodnem koncu P4

smo obstali pred prečnim prelomom, skozi podor nad seboj smo zrl v pot naprej. Opazili smo vzorec pojavljanja velikih podorov (višine do 100 m) na nadmorski višini 1200 m: Secundus, dno Odmeva temine, Friko, Stella, plezarija proti Velbu, plezarija proti Mali Boki.

V jami smo tudi fotografirali. V prvi akciji smo posneli P4 do globine 1000 m (Odmev temine, Infinitum), v drugem delu pa smo fotografirali spodnja brezna v Renejevem breznu (pod Gabrčkom), Copacabano, fosilne rove in povezavo med jamama. Odčitali smo podatke s samodejnih čitalnikov temperature skozi celoten profil jame, vzorčili kopenske in vodne nevretenčarje, vzorčili fosile in nastavili poskus, s katerim bomo spremljali biološko razgradnjo v jami. Poskus je del mednarodnega projekta vzorčenja razgradnje v podzemlju, ki deluje v okviru iniciative Teatime for Science.

V letu 2019 smo izmerili 1277 m novih rogov in jamo poglobili za 45 m, temu je sledilo še dobrih 100 m poligona v januarju 2020. Danes, 20. 2. 2020, je P4 dolg 6134 m in globok 1102 m. Skupna dolžina Sistema Renejevo brezno – P4, pripisana Renejevemu breznu, pa znaša 12072 m. |

V globinah Sistema prevladujejo fosilni rovi s temnimi stenami, prekritimi s sigastimi tvorbami (»netopirčki«), tla so prekrita z debelimi plastimi finega svetlega sedimenta. Bele karfirole nas usmerjajo proti dolini. Renejevo brezno, nad Golobnjakom. Foto: Uroš Kunaver

Udeleženci akcij v 2019: Jaka Flis, Matic Di Batista, Lojze Blatnik, Jure Bevc, Behare Rexhepi, Uroš Kunaver, Matija Perne, Nika Pišek Szillich, Lanko Marušič, Bor Vidic, Klemen Kramar, Vid Naglič, Matevž Hreščak, Tjaša Vezovnik, Mateja Centa, Teo Delić, Ester Premate, David Škufca, Matt Covington, Špela Borko, španka Rebeca, Anže Oblak (DRP Škofja Loka), Mitja Mršek (JK Borovnica), Rok Stopar (JD Dimnice), Ambrož Ileršič (JD Rak), Elliot Guerra Blackmer.